

เอกสารประกอบคำบรรยาย
กฎหมายลักษณะหนี้ (LLB0201) ภาคเรียน 1/2563

สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้

1. เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องเมื่อใด

1.1 กำหนดเวลาชำระหนี้

1.1.1 หนี้ไม่มีกำหนดเวลา

หนี้ไม่ได้กำหนดระยะเวลาว่าจะชำระกันเมื่อใด มาตรา 203 วางหลักว่าหากไม่ได้กำหนดเวลาชำระหนี้กันจะต้องชำระหนี้กันเมื่อใด ซึ่งเป็นไปตามหลักทั่วไปว่า เมื่อหนี้เกิดขึ้นแล้วเจ้าหนี้ก็เรียกให้ลูกหนี้ปฏิบัติชำระหนี้ได้ทันที และลูกหนี้ก็ย่อมชำระหนี้ได้ทันที

แต่หากเป็นกรณีแม้ไม่ได้ตกลงกัน แต่ตามพฤติการณ์ต่างๆ อาจทำให้อนุมานได้ว่าเจ้าหนี้ลูกหนี้ตกลงให้ชำระหนี้กันเมื่อใด ก็ให้ชำระกันเมื่อนั้น โดยพิจารณาตามขนบธรรมเนียมประเพณีทางการค้าหรือการปฏิบัติของคู่สัญญา เช่น เคยมีการซื้อขายกันเป็นประจำให้เครดิตในการชำระหนี้หนึ่งเดือนมาตลอด กรณีมาตรานี้ยังกำหนดสิทธิให้แก่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ได้โดยพลันเช่นเดียวกัน เช่น กรณีกู้ยืมเงินไม่มีกำหนดชำระหนี้คืน ผู้ให้กู้จะเรียกให้ผู้กู้ชำระหนี้ได้โดยพลัน ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวก่อนฟ้อง เพราะโจทก์เรียกให้จำเลยชำระหนี้ได้โดยพลัน (ฎีกาที่ 873/2518 , 1962/2525, 2103/2535)

1.1.2 หนี้กำหนดเวลา

กรณีหนี้มีกำหนดเวลา ก็ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนด เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนนั้นหาได้ไม่ แม้แต่จะเป็นกรณีเป็นที่สงสัย ก็ไม่ให้เจ้าหนี้เรียกชำระหนี้ได้ก่อนนั้นได้ แต่อย่างไรก็ตามลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นได้ ตามป.พ.พ.มาตรา 203 วรรคสอง

ตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นกรณีกฎหมายสันนิษฐานไว้เพื่อประโยชน์แก่ลูกหนี้ฝ่ายเดียว คือลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดก็ได้ แต่ต้องเป็นกรณีเป็นข้อสงสัยเท่านั้น หากไม่สงสัยก็ไม่นำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับ เช่น สัญญาซื้อขายข้าวสาร แต่สัญญาไม่ได้ระบุเวลาส่งมอบข้าวสาร แต่สัญญาระบุว่าให้ผู้ซื้อชำระราคาในวันที่ 30 กันยายน 2529 กรณีจึงพออนุมานได้ว่า คู่กรณีตกลงให้ผู้ขายส่งมอบข้าวสารในวันดังกล่าวด้วย (ฎีกาที่ 105/2536)

1.2 ลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้

หากลูกหนี้ชำระหนี้ตรงตามเวลาที่กำหนด หนี้ก็ระงับ ก็ไม่มีปัญหาอะไรที่จะต้องพิจารณาต่อไป แต่ปัญหาจะเกิดเมื่อลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ กฎหมายให้อำนาจเจ้าหนี้บังคับเอาากับลูกหนี้หรือไม่ และจะบังคับชำระหนี้อย่างไร ซึ่งก็มีบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 213 วรรคแรก บัญญัติว่า “ลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้หนี้ก็ได้”

คำว่า ลูกหนี้ละเลย หมายถึงลูกหนี้มีเจตนาไม่ชำระหนี้ หรือไม่สนใจที่จะชำระหนี้ แต่อย่างไรก็ดี จะต้องไม่ใช่เป็นกรณีที่มีการชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย เพราะการชำระหนี้เป็นพันธวิสัยลูกหนี้และเมื่อการพันธวิสัยไม่ใช่ความผิดของลูกหนี้ ดังนี้ ไม่ต้องรับผิดซึ่งบังคับตามมาตรา 219 เจ้าหนี้จึงไม่อาจบังคับชำระหนี้ได้

2. เจ้าหนี้มีสิทธิบังคับชำระหนี้ได้อย่างไร

2.1 สิทธิบังคับชำระหนี้โดยทั่วไป

เมื่อหนี้ถึงกำหนดหากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็ต้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ แต่เจ้าหนี้จะใช้กำลังข่มขู่บังคับด้วยตนเองไม่ได้มีกฎหมายใดอำนาจแก่เจ้าหนี้อย่างนั้น แต่เจ้าหนี้ต้องนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขออำนาจศาลบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ แล้วศาลจะใช้อำนาจในการบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ หากเป็นคดีละเมิดส่วนใหญ่อีกก็เป็นเรื่องขอให้จำเลย(ลูกหนี้)ชำระค่าเสียหาย หากจำเลยไม่ชำระค่าเสียหายเจ้าหนี้ก็นำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์ ขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา กรณีจะมีปัญหายุ่งยากก็คือหนี้ที่เกิดจากสัญญาในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ใช่เป็นการชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์

ตามบทบัญญัติมาตรา 194, 208, 213 และมาตรา 320 อาจกล่าวได้ว่า โดยหลักทั่วไปเจ้าหนี้มีสิทธิบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับเช่นนั้นได้

2.2 วิธีการต่างๆ ในการบังคับชำระหนี้

การบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้มีหลายอย่าง พอที่จะแยกออกเป็นดังนี้

2.2.1 การบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง

การบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงเป็นพื้นฐานของหนี้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นหนี้ให้โอนทรัพย์สิน หรือส่งมอบทรัพย์ หนี้ให้กระทำการ หรือหนี้ให้งดเว้นกระทำการ เจ้าหนี้อาจขอให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ทุกชนิด หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ไม่ใช่เพียงแต่เจ้าหนี้จะได้รับค่าเสียหายเท่านั้น หนี้กระทำการ หนึ่งงดเว้นกระทำการ ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงตามที่ได้ทำสัญญาต่อกันไว้ ตามหลักกฎหมายที่ว่า “สัญญาเป็นกฎหมายส่วนตัวของคู่สัญญา” เว้นเสียแต่ว่าการชำระหนี้เป็นเรื่องเฉพาะตัว ต้องมี

คุณสมบัติเฉพาะตัวของคู่สัญญาเท่านั้น กรณีอย่างนี้ไม่สามารถบังคับให้ชำระหนี้ เพราะสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้กระทำได้ เจ้าหนี้จึงต้องรับค่าเสียหายแทน กรณีเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 208 มาตรา 320

ตามบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เมื่อลูกหนี้ให้สัญญาไว้อย่างไร ก็ต้องปฏิบัติให้เกิดผลตรงตามที่สัญญาไว้ เช่นทำสัญญาซื้อขายที่ดิน ก็ต้องโอนที่ดินตามที่ซื้อขายกัน จะโอนที่ดินแปลงอื่นหรือจะยอมชดใช้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าหนี้ไม่ได้

กรณีละเมิดโดยปกติต้องชดใช้ค่าเสียหาย แต่บางครั้งอาจมีการชำระหนี้โดยตรงซึ่งไม่ใช่เป็นค่าเสียหาย เช่นทำละเมิดเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป กรณีดังกล่าวต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของ แต่อย่างไรก็ดี การบังคับชำระหนี้จะต้องไม่ใช่เป็นการเฉพาะตัวของลูกหนี้ เช่นจ้างให้นักจิตรกรรมวาดรูป กรณีนี้หากลูกหนี้ไม่ยอมวาดรูปจะบังคับให้ลูกหนี้วาดรูปไม่ได้ เพราะเป็นการเฉพาะตัวของลูกหนี้ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง

มาตรา 213 วรรคแรก บัญญัติว่า “ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้”

มาตราดังกล่าววางหลักว่าหากสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้ ก็ไม่สามารถบังคับชำระหนี้เอาได้

กรณีที่เป็นสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้โดยตรง อาจเกิดขึ้นเพราะ

(1) ทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งหนี้ไม่มีอยู่หรือไม่อยู่ในอำนาจของลูกหนี้ เช่นสัญญาซื้อขายที่ดิน แต่ปรากฏว่าที่ดินเป็นของผู้อื่นหรือโอนไปยังผู้อื่นแล้วไม่อาจกลับมาได้ (ฎีกาที่ 874/2490)

(2) หนี้ซึ่งเป็นการเฉพาะตัว โดยปกติการชำระหนี้ไม่จำเป็นต้องกระทำด้วยตนเองเสมอไป แต่ถ้าสัญญาบางชนิดทำกันโดยมุ่งหวังจะให้ลูกหนี้ชำระหนี้ด้วยตนเองเพราะต้องการความรู้ความสามารถหรือคุณสมบัติเฉพาะตัวของลูกหนี้โดยเฉพาะ กรณีดังกล่าวลูกหนี้ต้องชำระหนี้ด้วยตนเองจะให้ผู้อื่นชำระหนี้แทนไม่ได้ เช่น สัญญาจ้างนักร้องให้ร้องเพลงงานวันแต่งงาน โดยระบุเฉพาะเจาะจงว่าต้องเป็นนักร้องชื่อ นาย ก. เท่านั้น ดังนี้ นาย ก. ซึ่งเป็นลูกหนี้ต้องชำระหนี้ด้วยการกระทำด้วยตนเองเท่านั้น จะให้ผู้อื่นชำระหนี้แทนไม่ได้ หากนาย ก. ไม่ชำระหนี้ จะบังคับให้นาย ก. มาร้องเพลงไม่ได้เพราะสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้กระทำได้

กรณีวัตถุแห่งหนี้เป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งโดยสภาพลูกหนี้ต้องปฏิบัติชำระหนี้ด้วยตนเอง หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ไม่อาจบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงได้ แต่ถ้าหนึ้นบุคคลอื่นอาจชำระหนี้ให้แทนได้เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลสั่งให้บุคคลภายนอกชำระหนี้แทนโดยลูกหนี้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายได้

ส่วนกรณีวัตถุแห่งหนี้เป็นการโอนทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง หรือการชำระหนี้เงิน อาจมีการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงได้เสมอ หากลูกหนี้ไม่ยอมโอน ศาลอาจพิพากษาให้โอนโดยถือเอาคำพิพากษาแทนเจตนา หรือถ้าลูกหนี้ไม่ยอมโอนหรือส่งมอบทรัพย์สิน หรือชำระหนี้เงิน ศาลก็อาจออกหมายบังคับคดีให้

เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์บังคับคดีนำทรัพย์มาให้เจ้าหนี้ หรือนำทรัพย์ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชดเชยหนี้ต่อไป

2.2.2 การให้บุคคลภายนอกชำระหนี้

กรณีที่ไม่ใช่เป็นการชำระหนี้เป็นการเฉพาะตัว คือการชำระหนี้ไม่ต้องการใช้ความรู้ความสามารถพิเศษใดเป็นพิเศษ กรณีเช่นนี้ลูกหนี้อาจให้คนอื่นชำระหนี้แทนได้ เช่นสัญญาจ้างนักร้องแต่ไม่ได้ระบุเจาะจงชื่อนักร้อง จ้างผู้รับเหมาสร้างบ้าน ชุดคูน้ำ ตัดหญ้า กรณีดังกล่าวไม่ใช่เป็นการใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะตัว การชำระหนี้ อาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทนก็ได้ แต่หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ก็ไม่สามารถบังคับเอาเนื้อตัวร่างกายให้ลูกหนี้กระทำการไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม สามารถฟ้องร้องต่อศาล ขอให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้น โดยลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 213 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้”

กรณีมาตราดังกล่าวเป็นเรื่องการชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง โดยพิจารณาทางด้านเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้โดยถูกต้องครบถ้วน ส่วนใครเป็นผู้ชำระไม่ใช่เป็นข้อสำคัญ

“ศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้น” ไม่ได้หมายความว่าศาลจะสั่งบังคับบุคคลภายนอกได้ กรณีนี้บุคคลภายนอกจะต้องกระทำด้วยความสมัครใจ โดยให้ลูกหนี้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

2.2.3 การถือเอาคำพิพากษาแทนเจตนาของลูกหนี้

มาตรา 213 วรรคสอง บัญญัติว่า “.....แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้”

กรณีเป็นการทำสัญญาว่าจะทำนิติกรรมบางอย่าง ซึ่งการบังคับชำระหนี้ก็ต้องทำนิติกรรมให้แก่กัน หากไม่ยอมทำนิติกรรม จะร้องขอต่อศาลให้ศาลบังคับให้ลูกหนี้แสดงเจตนาไม่ได้เพราะจะบังคับการแสดงเจตนาของลูกหนี้ไม่ได้ แต่ขอให้ศาลเพียงให้ศาลพิพากษาว่าให้ถือเอาคำพิพากษาแสดงเจตนา

ตัวอย่าง 1 นาย ก. ทำสัญญาจะขายที่ดินให้แก่ นาย ข. แล้วไม่ยอมไปทำจดทะเบียนโอนทางทะเบียนที่ดิน ดังนั้น นาย ก. สามารถนำคดีฟ้องร้องต่อศาล ให้ศาลพิพากษาให้นาย ข. ซึ่งเป็นลูกหนี้ไปจดทะเบียนโอนทางทะเบียน หากไม่กระทำให้ถือเอาคำพิพากษาแสดงเจตนา

ตัวอย่าง 2 สามีกฎหมายทำหนังสือหย่ากันแล้ว แต่ไม่ยอมไปจดทะเบียนหย่า อีกฝ่ายหนึ่งนำคดีไปฟ้องร้อง และขอให้ศาลพิพากษาให้ไปจดทะเบียนหย่า หากฝ่ายจำเลยไม่ยอมให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยได้ โดยไม่จำเป็นต้องเอาตัวจำเลยไปจดทะเบียนหย่า (ฎีกาที่ 580/2508) แต่อย่างไรก็ดี ต่อมาศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การหย่าโดยคำพิพากษาโดยพ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว ฯ วางหลักว่า ให้ผู้มี

ส่วนได้เสียยื่นสำเนาคำพิพากษาถึงที่สุดที่รับรองถูกต้องต่อนายทะเบียน และขอให้นายทะเบียนบันทึกการหย่านั้น โดยศาลไม่จำเป็นต้องสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา(ฎีกาที่ 3608/2531, 3232/2533)

2.2.4 การให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอน

มาตรา 213 วรรคสาม บัญญัติว่า “ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะบังเกิดวินัยการอันใด เจ้าหนี้จะเรียกร้องให้รื้อถอนการที่ได้กระทำลงแล้วนั้น โดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่าย และให้จัดการอันควรเพื่อกาลภายหน้าด้วยก็ได้”

กรณีที่มีหนี้ซึ่งวัตถุแห่งหนี้ต้องงดเว้นกระทำการบางอย่าง แต่ลูกหนี้ฝ่าฝืนกระทำลงไป เช่น นาย ก. กับนาย ข. เป็นเพื่อนบ้านและมีบริเวณบ้านติดกัน ทั้งสองคนทำสัญญาว่าจะไม่สร้างกำแพงรั้วสูงปิดบังบ้านหรือทางลมซึ่งกันและกัน หากนาย ข. ฝ่าฝืน ดังนั้นนาย ก.ฟ้องศาลให้งดเว้นกระทำการตามที่ได้ทำสัญญาต่อกันได้ แต่ศาลไม่จำเป็นต้องพิพากษาให้นาย ข.รื้อรั้วเอง ศาลอาจพิพากษาว่าให้นาย ข. รื้อรั้ว หากนาย ข. ไม่รื้อให้นาย ก.รื้อเอง โดยให้นาย ข. เป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย ตามมาตรา 213 วรรคสาม

แต่หากเป็นการผิดสัญญาหนึ่งงดเว้นกระทำการในกรณีอื่น เช่นลูกหนี้สัญญาว่าจะไม่เปิดเผยความลับทางการค้าของเจ้าหนี้ หากลูกหนี้ผิดสัญญาคงเรียกได้เพียงแต่ค่าเสียหายเท่านั้น

ฎีกาที่ 365-367/2518 จำเลยตกลงกับโจทก์ว่า เมื่อจำเลยทำถนนผ่านที่ดินโจทก์แล้วจะให้เส้นทางสาธารณะเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ถนนโดยสะดวกอย่างถนนสาธารณะ แต่ต่อมาจำเลยได้ขุดถนนกั้นปิดถนนนั้นเสียเอง เช่นนี้ศาลพิพากษาห้ามจำเลยมิให้ปิดกั้น ขุด หรือขัดขวางในการที่โจทก์และประชาชนในถิ่นนั้นจะใช้ถนนสายนั้นสัญจรไปมาได้โดยสะดวกตามที่ตกลงไว้กับโจทก์

ผู้รื้อถอนอาจเป็นบุคคลภายนอกเป็นผู้รื้อก็ได้

2.2.5 การเรียกค่าเสียหาย

มาตรา 213 วรรคท้าย บัญญัติว่า “อนึ่งบทบัญญัติในวรรคทั้งหลายที่กล่าวมาก่อนนี้ หากกระทบกระทั่งถึงสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายไม่”

ในกรณีที่สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้กระทำการชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้นยอมให้บุคคลภายนอกกระทำการแทน โดยลูกหนี้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย หรือลูกหนี้ไม่ยอมทำนิติกรรมเจ้าหนี้อาจฟ้องให้ศาลพิพากษาให้เอาคำพิพากษาแสดงเจตนา หรือลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ถูกต้อง ดังที่กล่าวมาแล้วเจ้าหนี้ยังคงมีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพิ่มเติมได้ตามมาตรา 213 วรรคท้าย

แต่ถ้าสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องและไม่มีทางเลือกอื่นใด เจ้าหนี้คงต้องเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระค่าสินไหมทดแทน

2.3 อำนาจของศาลในการบังคับคดีให้แก่เจ้าหนี้

หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิบังคับชำระหนี้ได้ด้วยตนเองต้องให้อำนาจรัฐเข้ามาดำเนินการแทนให้ คือการนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาล

ในกรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ซึ่งวัตถุแห่งหนี้เป็นเงิน ศาลก็จะพิพากษาให้ลูกหนี้(จำเลย) ชำระเงินให้แก่เจ้าหนี้(โจทก์) หากไม่ชำระก็ให้ดำเนินการยึดทรัพย์บังคับคดีต่อไป ส่วนวิธีการบังคับคดีก็ให้ศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา นำออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

ส่วนวัตถุแห่งหนี้เป็นการส่งมอบทรัพย์ ศาลสั่งให้ลูกหนี้ส่งมอบทรัพย์ หากไม่ส่งมอบทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานยึดทรัพย์มาให้เจ้าหนี้ หรือให้ลูกหนี้ออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เจ้าหนี้จะได้เข้าครอบครองทรัพย์

สำหรับหนี้กระทำการ ศาลจะสั่งให้ลูกหนี้กระทำด้วยตนเองไม่ได้ โจทก์อาจจะให้บุคคลภายนอกชำระหนี้แทนโดยให้จำเลยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

แต่หากเป็นหนี้ที่ลูกหนี้ต้องกระทำการด้วยตนเอง เพราะต้องใช้ความรู้ความสามารถเป็นการเฉพาะตัว เช่นนักร้อง จิตรกร อย่างนี้ศาลไม่มีอำนาจไปบังคับให้ลูกหนี้กระทำการได้ คงมีสิทธิแต่เพียงเรียกร้องค่าเสียหายได้เท่านั้น

กรณีที่ต้องงดเว้นกระทำการบางอย่าง หากลูกหนี้ฝ่าฝืนกระทำการไป เช่นลูกหนี้ปล่อยของเสียโรงงานลงแม่น้ำ หากศาลสั่งให้หยุดแล้วไม่ยอมหยุด ก็ไม่สามารถบังคับโดยวิธีอื่นใดได้นอกจากต้องจับกุมและกักขังลูกหนี้แทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 297